



Siviilitiedustelulainsäädäntö

Heli Heikkola
Neuvotteleva virkamies



SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

Siviilitiedustelulainsäädännön tavoitteet

- Keskeisin tavoite on Suomen kansallisen turvallisuuden parantaminen
- Suojelupoliisin tiedonhankinnan tarkoituksena on:
 - Suomen kansallisen turvallisuuden suojaaminen
 - valtion ylimmän johdon päätöksenteon tukeminen
 - muiden viranomaisten kansalliseen turvallisuuteen liittyvien tehtävien tukeminen
- Tietoliikennetiedustelun tavoitteena myös uhkien havaitseminen, paikallistaminen ja tunnistaminen tietoverkossa
 - Lisäksi muiden tiedustelumenetelmien käytön mahdollistava funktio
 - Vakavimpien tietoverkkouhkien estäminen / seurausten rajaaminen

"Tällä hetkellä kybertiedustelun torjunta on kansallinen sokeapist... Kansallisen tiedustelulainsäädännön kehittäminen kybertoimintaympäristössä on välttämätöntä." (Lehto, Limnell et al.: Suomen kyberturvallisuuden nykytila, tavoitetila ja tarvittavat toimenpiteet tavoitetilan saavuttamiseksi 2017)



Hallituksen esitys siviilitiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi

- Siviilitiedustelulainsäädännön ydin koostuisi seuraavista laeista:
 - PolL 5 a luku (perussäännökset tiedustelusta ja tiedustelumenetelmät)
 - L Tietoliikennetiedustelusta siviilitiedustelussa
- Siviilitiedustelulainsäädäntöön liittyvät hankkeet
 - Sotilastiedustelulainsäädäntö (valmistelu PLM:ssä)
 - L Tiedustelun valvonnasta (valmistelu OM:ssä)
 - Parlamentaarinen valvonta (valmistelu eduskunnassa)
 - Perustuslain 10 §:n tarkistaminen

Nykyisten tiedonhankintakeinojen käyttöedellytykset

Nykyisillä tiedonhankintakeinoilla voidaan tietoa saada ainoastaan seuraavin kriteerien täyttyessä:

- 1) Suomessa oleva
- 2) yksittäinen henkilö
- 3) tietty todennäköisyyskynnys
- 4) rikoksen tunnusmerkistönmukaisuutta koskeva yksilöinti

Nykyisillä keinoilla ei voida tehokkaasti hankkia tietoa:

- 1) Turvallisuusympäristön kehittymisestä **valtiojohdon päätöksentekoa varten**
- 2) Kansallista turvallisuutta (vakavasti) uhkaavasta toiminnasta, **joka ei ole rikos**
- 3) Kansallista turvallisuutta (vakavasti) uhkaavasta toiminnasta, **joka tapahtuu ulkomailla**
- 4) Kansallista turvallisuutta (vakavasti) uhkaavasta toiminnasta, **jonka taustahenkilö ei ole tiedossa**

Siviilitiedustelun kohteet

Tiedustelumenetelmällä saa hankkia tietoa:

- 1) Terrorismista
- 2) Ulkomaisesta tiedustelutoiminnasta
- 3) Joukkotuhoaseiden suunnittelusta, valmistamisesta, levittämisestä ja käytöstä
- 4) Kaksikäyttötuotteista
- 5) Kansanvaltaista yhteiskuntajärjestystä uhkaavasta toiminnasta
- 6) Suuren ihmismäärän henkeä tai terveyttä taikka yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja uhkaavasta toiminnasta
- 7) Vieraan valtion toiminnasta, joka voi aiheuttaa vahinkoa Suomen kansainvälisille suhteille, taloudellisille tai muille elintärkeille eduille
- 8) Kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta uhkaavasta toiminnasta
- 9) Kriisinhallintaoperaatiota uhkaava toiminta
- 10) Suomen kansainvälisen avun antamisen ja muun kansainvälisen toiminnan turvallisuutta uhkaavasta toiminnasta
- 11) Yhteiskuntajärjestystä uhkaavasta kansainvälisestä järjestäytyneestä rikollisuudesta,

ainoastaan silloin, jos toiminta vakavasti uhkaa Suomen kansallista turvallisuutta



Tiedustelumenetelmien käytön edellytykset

- "...voidaan **perustellusti olettaa** saatavan tietoja sellaisesta **siviilitiedustelun kohteena** olevasta toiminnasta, joka **vakavasti uhkaa kansallista turvallisuutta**."
- "...saadaan siviilitiedustelussa käyttää vain, jos niillä voidaan perustellusti olettaa olevan **erittäin tärkeä merkitys** tietojen saamiseksi 1 momentissa tarkoitettusta toiminnasta."
- Peitetoiminta, valeosto ja tietoliikennetiedustelun käyttäminen **välttämätöntä**.
- Jos tiedustelumenetelmä kohdistetaan **valtiolliseen toimijaan** tai siihen rinnastuvan tahoon, tiedustelumenetelmän käytön edellytyksiin sovelletaan vain, mitä 1 momentissa säädetään.
- Tiedustelumenetelmää ei saa kohdistaa **vakituiseen asumiseen käytettävään tilaan** (PT/VO).
- "Tiedustelumenetelmän käyttö on lopetettava ennen päätöksessä mainitun määräajan päättymistä, jos käytön **tarkoitus on saavutettu tai sen edellytyksiä ei enää ole**."



Tiedustelumenetelmät

- PoL 5 a luvun tiedustelumenetelmät rakentuisivat menetelmällisesti pääosin voimassa olevan sääntelyn (PoL 5 luvun) varaan
- Tiedustelumenetelmät:
 - telekuuntelu, televalvonta ja tukiasematietojen hankkiminen,
 - suunnitelmallisen tarkkailu ja peitelty tiedonhankinta
 - tekninen tarkkailu (tekninen kuuntelu, tekninen katselu, tekninen seuranta ja tekninen laitetarkkailu),
 - teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkiminen,
 - peitetoiminta ja valeosto,
 - tietolähdetoiminta,
 - **paikkatiedustelu**, (viestin) jäljentäminen ja (viestiin kohdistuvan) lähetyksen jäljentäminen (uusia)
 - tietoliikennetiedustelu (**uusi**)
- Tiedustelumenetelmät käytössä sekä kotimaassa että ulkomailla



Tiedustelumenetelmät - Päätöksenteko

- **Kotimaan toimivaltuuksista** päätöksentekijänä aina sama taho kuin poliisilain 5 luvussa
 - telekuuntelu/televalvonta tuomioistuimen päätösvallassa
 - tietoliikennetiedustelu tuomioistuimen päätösvallassa
 - peitetoiminta ja valeosto suojelupoliisin päällikön päätösvallassa
 - suunnitelmallinen tarkkailu päällystöön kuuluvan poliisimiehen päätösvallassa
- Tiedustelutoimivaltuuksien forum Helsingin käräjäoikeus
- **Ulkomaantoimivaltuuksien** päätöksentekotoimivalta aina suojelupoliisin päälliköllä
 - ulkopoliittinen riskiarvio UTP -ohjausmekanismin puitteissa
 - Tiedustelun koordinaatio

Suojelupoliisin toimivaltuuskavennukset ja käytön rajoitukset

- **Esitutkinta- ja pakkokeinotoimivaltuuksien poistaminen** suojelupoliisilta
 - perusteena oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin turvaaminen
- Papin, asianajajan ja lääkärin asiakastiedot sekä toimittajan lähteet (lähdesuoja) nauttisivat suojaa tiedustelulta
 - => vahvempi suoja kuin rikostorjuntatoimivaltuuksissa
 - Suomessa olevien henkilöiden välinen viestintä (TLT)
 - Tiedustelukiellon alainen materiaali hävitetään
- Siviilitiedustelun kannalta irrelevantti tieto tulee hävittää
 - käyttötarkoitussidonnaisuus
 - poikkeuksena ns. **palomuurisääntely**: törkeiden rikosten estäminen ja selvittäminen, syyttömyyttä tukeva selvitys, vaaran torjuminen
- Tiedustelumenetelmän käytöstä ilmoittaminen tiedonhankinnan kohteena olleelle henkilölle

Tiedon luovuttaminen rikostorjuntaan - Palomuuuri

- (1mom.) Supon ilman aiheetonta viivytystä ilmoitettava KRP:lle, jos tiedustelumenetelmän käytön aikana ilmenee, että on syytä epäillä **6v rikosta**
- Ilmoitusta saadaan Supon pääll. päätöksellä siirtää enintään vuodeksi kerrallaan, jos se on
 - välttämätöntä kansallisen turvallisuuden varmistamiseksi tai hengen tai terveyden suojaamiseksi
 - Arvioinnissa otettava huomioon rikoksen selvittämisen merkitys yleisen ja yksityisen edun kannalta
- Supo saa ilmoittaa **3v rikoksesta** KRP:lle
- (2mom.) Suojelupoliisin on viipymättä ilmoitettava toimivaltaiselle viranomaiselle, jos tiedustelumenetelmän käytön aikana ilmenee **6v** vielä estettävissä oleva rikos
- Supo saa ilmoittaa rikoksen estämiseksi **2v rikoksesta** toimivaltaiselle viranomaiselle

Tiedon luovuttaminen rikostorjuntaan - Palomuuuri

- (3mom.) Arvioinnissa otettava huomioon rikoksen selvittämisen merkitys yleisen ja yksityisen edun kannalta
- (4mom.) Tiedustelumenetelmän käytöllä saatua tietoa
 - saa luovuttaa sellaisen rikoksen estämiseksi, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta.
 - saa aina luovuttaa syyttömyyttä tukevaksi selvitykseksi sekä
 - hengelle, terveydelle tai vapaudelle aiheutuvan merkittävän vaaran taikka huomattavan ympäristö-, omaisuus- tai varallisuusvahingon estämiseksi.
- (5mom.) Jos ETVO käynnistää esitutkinnan tässä pykälässä tarkoitetun ilmoituksen tai tiedon luovuttamisen perusteella, on ETVO:n riittävän ajoissa ennen esitutkinnan käynnistämistä ilmoitettava siitä Supolle.

Tiedonhankinnan jatkaminen eräiden rikosten estämiseksi ja paljastamiseksi (4 §)

Jos tiedustelumenetelmän käytön aikana ilmenee, että henkilön voidaan perustellusti olettaa syylistyvän 5 luvun 3 §:ssä mainittuun rikokseen taikka valtiopetokseen, törkeään valtiopetokseen tai laittomaan sotilaalliseen toimintaan tai voidaan olettaa, että sellainen rikos on tehty eikä tiedustelumenetelmän käytöllä enää voida olettaa saatavan tietoja luvan tai päätöksen perusteena olevasta kansallista turvallisuutta vakavasti uhkaavasta toiminnasta, suojelupoliisi saa jatkaa tiedustelumenetelmän käyttöä 5 luvussa tarkoitettuna salaisena tiedonhankintana rikoksen estämiseksi ja paljastamiseksi tämän luvun nojalla annetun luvan nojalla kolme vuorokautta, enintään kuitenkin kuukauden ajan.

TIEDONHANKINTA (tiedustelumenetelmä)



Sis. konkurrenssi
RL 12, 13 ja 34 a luvut



Palomuuuri



SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

Tiedustelumenetelmän käytöstä ilmoittaminen

- Luottamuksellisen viestin salaisuuteen puuttuvista menetelmistä on viipymättä ilmoitettava tiedonhankinnan kohteena olleelle henkilölle kirjallisesti sen jälkeen, kun tiedustelumenetelmän **käytön tarkoitus** on saavutettu
 - Ilmoitus viimeistään vuoden kuluttua sen **käytön lopettamisesta**
- Tuomioistuim voi lykätä enintään **kaksi vuotta** kerrallaan, jos se on perusteltua käynnissä olevan tiedustelumenetelmän käytön turvaamiseksi, kansallisen turvallisuuden varmistamiseksi taikka hengen tai terveyden suojaamiseksi
- Ilmoitus voidaan tuomioistuimen päätöksellä jättää **kokonaan tekemättä**, jos se on välttämätöntä kansallisen turvallisuuden varmistamiseksi taikka hengen tai terveyden suojaamiseksi
- Reaalimaailman keinoista ei velvollisuutta ilmoittaa tiedonhankinnan kohteelle, jos asiassa ei ole aloitettu esitutkintaa 44 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen perusteella.

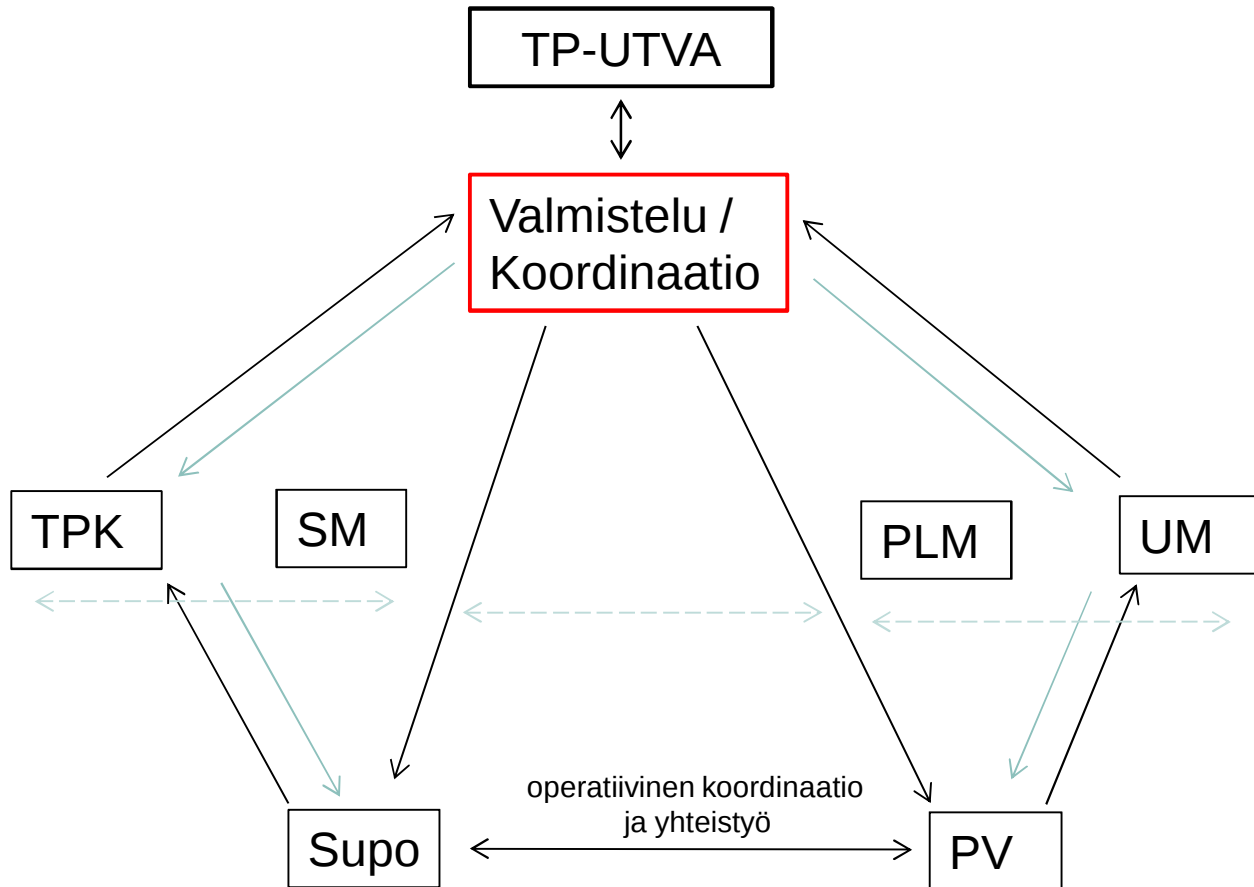
Tiedustelun yhteensovittaminen

55 §

Tiedustelutoiminnan yhteensovittaminen

Siviili- ja sotilastiedustelutoimintaa sovitetaan yhteen tasavallan presidentin, valtioneuvoston kanslian, ulkoasiainministeriön, puolustusministeriön ja sisäministeriön sekä tarvittaessa muiden ministeriöiden ja viranomaisten kesken.

Jos siviilitiedustelutoiminnan arvioidaan olevan **ulko- ja turvallisuuspoliittisesti merkittävää**, asia on valmistelevasti käsiteltävä 1 momentissa tarkoitettujen viranomaisten kesken.



TIEDUSTELUTOIMINNAN OHJAUS JA KOORDINAATIO

PAIKKATIEDUSTELU JÄLJENTÄMINEN TIETOLIIKENNETIEDUSTELU



SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

Paikkatiedustelu ja jäljentäminen

- **Paikkatiedustelulla** tarkoitetaan muussa kuin vakituiseen asumiseen käytettävässä tilassa tai tilassa, jossa tiedustelun kohteeksi on syytä olettaa joutuvan tietoa, josta oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 10–14, 16, 20 tai 21 §:n mukaan on velvollisuus tai oikeus kieltäytyä todistamasta ja johon ei pakkokeinolain 7 luvun 3 §:n nojalla saa kohdistaa takavarikkoa tai asiakirjan jäljentämistä, toimitettavaa tiedustelua esineen, omaisuuden, asiakirjan, tiedon tai seikan löytämiseksi
 - Tuomioistuin (Hki KäO) päättää paikkatiedustelusta, kun se kohdistuu kotirauhan suojaamaan paikkaan tai paikkaan, johon ei ole yleistä pääsyä tai yleinen pääsy siihen on rajoitettu tai estetty.
 - Supon päällikkö tai tehtävään määrätty tiedustelumenetelmien käyttöön perehtynyt Supon päällystöön kuuluva poliisimies päättää muutoin
 - Kiirepäättösmenettely
- **Jäljentäminen.** Suojelupoliisilla on siviilitiedustelussa oikeus jäljentää asiakirja tai esine
 - Jäljentämiskiellot, Päätöksenteko TMTKPSupoP

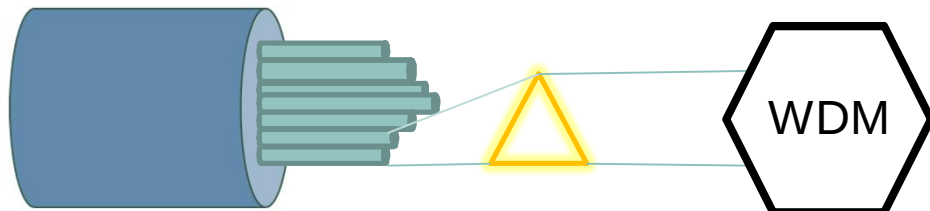
Tietoliikennetiedustelu

Tietoliikennetiedustelulla tarkoitetaan Suomen rajan viestintäverkossa ylittävään tietoliikenteeseen kohdistuvaa, tietoliikenteen automatisoituun erotteluun perustuvaa teknistä tiedonhankintaa sekä hankitun tiedon käsittelyä



Kuvan pohjana julkinen merikaapelikartta *The Submarine Cable Maps*. Katkoviivat lisätty

1. Verkon osan valinta



2. Hakuehtovertailu

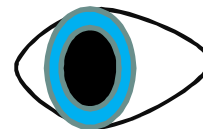
dst 81.95.80.0-81.95.95.255 port TCP/80

<https://www.facebook.com/al-nusra-104922259339346>



3. Alustava analyysi

analyysi



Kaikki
valitun
verkon
osan
liikenne

Kaikki
hakuehtoa
vastaava
liikenne

Relevantti
liikenne

TIETOLIIKENNETIEDUSTELUN KOHDISTAMINEN JA RAJOITUKSET

Valtion johdon tiedontarve - Prioriteetit

**Kansallista turvallisuutta vakavasti uhkaava toiminta
(määritellään laissa PolL 5a:3)**

**Tietoliikennetiedustelu viimesijainen keino
=> tietoa ei muulla keinoin voida saada**

**PV teknisenä toteuttajana
Riippumaton kytkentäviranomaisen**

Päätöksentekijänä tuomioistuin

**Luvan mukaisen verkon osan
valinta**

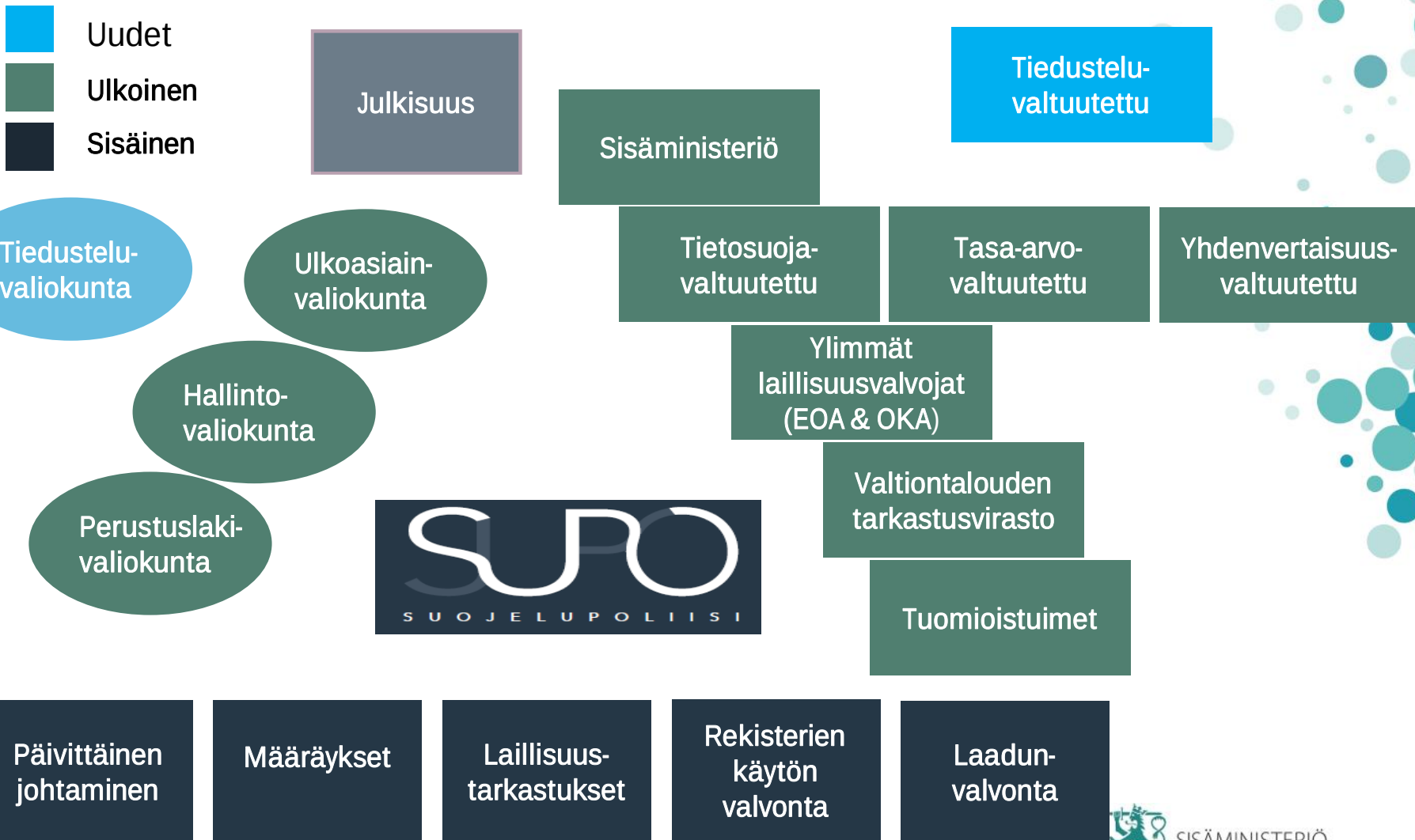
**Yksittäisiin hakuehtoihin
perustuva tietoliikenteeseen
kohdistuva vertailu**

**OIKEUSTURVA-
TAKEET JA VAL-
VONTA**



SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

Suojelupoliisin valvontakokonaisuus





Kiitos!



SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET